



Troms og Finnmark fylkeskommune

[postmottak@tffk.no](mailto:postmottak@tffk.no)

Tromsø, 30.04.2021

Dette brevet sendes på vegne av Harstad Turlag, Troms Turlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms, Norsk Ornitologisk Forening avd. Troms, 4H Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Troms Orienteringskrets, Nordnorsk Botanisk Forening, Troms Fylkeskystlag, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskeforening, Midt-Troms Naturlag

## Høringsuttalelse

### Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2020-2024

«Se nord –Geahča davás – Katto pohjaisheen»

Forum for natur og friluftsliv Troms er kjent med at Troms og Finnmark fylkeskommune har Regional planstrategi «*Se nord –Geahča davás – Katto pohjaisheen*» på høring og offentlig ettersyn. Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivorganisasjonene med sitt virke i regionen. Mer informasjon om samarbeidsnettverket FNF Troms finnes [her](#). Vi vil i det følgende få gi våre innspill til regional planstrategi.

## Innhold

Sammendrag .....	2
Kunnskapsgrunnlaget .....	2
Naturtap og naturkrise- manglende beskrivelse og få kilder på temaet .....	2
Frivillighet og friluftsliv .....	4
Forslag til langsiktige utviklingsmål .....	5
Innspill til tema Satsningsområder: Klimaomstilling .....	5
Innspill til tema Satsningsområder: Sosial ulikhet, Mobilitet, Stedsutvikling og Vekstkraftig region .....	7
Planbehov .....	7
Regional plan for naturmangfold- ny .....	7



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivorganisasjoner  
[troms@fnf-nett.no](mailto:troms@fnf-nett.no) | Holtvegen 66, 9269 Tromsø | 951 75 403  
 organisasjonsnummer 996 197 786 | [www.fnf-nett.no/troms](http://www.fnf-nett.no/troms)

Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk Troms- rullering.....	8
Kommentarer til medvirkning .....	9

## Sammendrag

- Det er en stor **svakhet ved kunnskapsgrunnlaget at naturkrisen er utilstrekkelig beskrevet** og at det mangler henvisning til vesentlige kilder som for eksempel FNs Naturpanel.
- Kunnskapsgrunnlaget behandler heller ikke manglende **forskning på bærekraftige, grønne samfunn** eller problematiserer at premissene for **dagens energipolitikk er omstridt**. Planen legger opp til arealkrevende næringsutvikling samtidig med at arealendringer er den største driveren for tap av naturmangfold jmf. blant annet FNs Naturpanelet sin rapport.
- Kunnskapsgrunnlaget **mangler en beskrivelse av det viktige bidraget frivilligheten** innen friluftsliv bidrar med, både til folkehelse, bolyst og naturkunnskap.
- **Forslag til langsiktig utviklingsmål: Troms og Finnmark fylkeskommune skal søke å være et foregangsfylke på arealnøytralitet, styrking av naturgrunnlaget for tradisjonsbaserte næringer i nord og bevare naturen som en fremtidig uvurderlig verdi; regionalt, nasjonalt og globalt.**
- Det viktige satsningsområdet «**Klimaomstilling**» må **utvides til å også omfatte naturkrisen**, og mål om **arealnøytralitet** må bli inkludert.
- Vi mener de **fire bærekraftsmålene for biosfæren 6, 13, 14 og 15** må være de premissgivende da de er grunnlaget for at alle de andre målene kan nås. Det medfører ikke riktighet at bærekraftsmålene er motstridende, tvert imot virker de sammen slik «smultring-figuren» viser- og grunnlaget; intakt natur er helt avgjørende for de helhetlige målene.
- Det er **positivt at mange tema innen friluftsliv som strandsonerepress og behov for statlig sikra friluftsområder er godt beskrevet og ivaretatt**. Friluftsliv bør også løftes frem innen de ulike satsningsområdene som en bidragsyter.
- Vi trenger en **Regional plan for naturmangfold**.
- Vi ønsker **oppdatering av handlingsplan** for «Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk»
- Forum for natur og friluftsliv Troms bidrar gjerne i det videre planarbeidet som medlem av referansegruppe eller tilsvarende.

## Kunnskapsgrunnlaget

Vi vil komme med følgende kommentarer til kunnskapsgrunnlaget:

### Naturtap og naturkrise- manglende beskrivelse og få kilder på temaet

---

FNF Troms mener at det er en stor svakhet ved kunnskapsgrunnlaget at det ikke er et eget kapittel eller tema som omhandler naturtap og naturkrisen- og hvordan både natur og klimakrisen må løses i sammenheng. Dette er ikke enkelt, og løsningene må ikke være av en slik art at de forverrer mulighetene

for den ene av disse krisene! Vi kritiserer ikke at man har et søkelys på klimakrisen, men det er allment kjent at vi har **både** en natur, og en klimakrise, og da er det forventet at dette gjenspeiler seg i en regional planstrategi.<sup>1</sup> I kildematerialet finner man eksempelvis ikke FNs Naturpanel sin rapport om tap av biologisk mangfold.<sup>2</sup> Vi savner også bedre kilder på blant annet naturlige karbonlagre og hvor viktige de er i kampen mot klimaendringene.<sup>3</sup>

---

Vi savner også at kunnskapsgrunnlaget tar opp hva som skal til for å løse natur- og klimakrisen samtidig. Det er et betydelig fokus på både vindkraft og havbruk i planen, begge arealkrevende – og med et miljøavtrykk som er svært alvorlig. Det er uakseptabelt at et fylke med sårbare arktiske økosystemer (spesielt sårbare for klimaendringene) legger til grunn en utvikling som baserer seg på irreversible og enorme arealinngrep- når man må være kjent med hvor skadelig dette er for naturen og grunnlag for liv både til lands og til vanns.

Vi savner også alternativer til energipolitikken hvor tiltak for blant annet energieffektivisering fremheves- nettopp for å unngå mer tap av natur til kraftproduksjon i et land der over 70 prosent av vassdragene er regulert.<sup>4</sup> Handlingsplanen for bærekraftsmålene<sup>5</sup> var på høring i slutten av 2020 og der har tunge fagmiljøer uttrykkelig etterlyst forskning på blant annet klimatiltak som ikke forutsetter nedbygging av natur, forskning på hvordan grønne samfunn kan se ut og manglende søkelys på naturgrunnlaget i arbeidet med bærekraftsmålene, blant annet har ikke Norge nådd et eneste av Aichi-målene.<sup>6</sup> NINA sa følgende i sitt høringsinnspill til nevnte handlingsplan:

---

*Naturpanelet (IPBES) peker på behovet for gjennomgripende samfunnsendringer dersom vi skal klare å løse utfordringene med tap av natur i verden. Panelet sier at det er behov for å endre det økonomiske systemet. Dette innebærer satsing på nye økonomiske modeller og systemer som ivaretar natur og miljø. Naturpanelet påpeker at ødeleggelse av verdens natur koster mer enn 10 prosent av verdens økonomi og at vi får igjen mer enn 10 ganger investeringen dersom vi restaurerer natur. Det må derfor satses på å få fram hvordan verdens økonomiske systemer kan bli grønne. Eksempler kan være etablering av grønne stimuleringsordninger, fjerning av miljøskadelige subsidier og at finansnæringen tar hensyn til naturrisiko.*

---

<sup>1</sup> <https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>

<sup>2</sup> <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/Naturpanel-ipbes/>

<sup>3</sup> <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/4961/Naturkur-er-n-248-dvendig-for-229-n-229-klimam-229-lene>

<sup>4</sup> <https://www.fremtidensbygg.no/ny-rapport-energieffektivisering-i-bygg-kan-frigjore-mer-energi-enn-all-norsk-vindkraft/?fbclid=IwAR1j6iM8yYfKhDQTem2KymsHCRve-c7qsAxGGpJedFgFAi5OCpmHOR6XKDQ>

<sup>5</sup> <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/inviterer-til-idedugnad-for-a-na-berekraftsmala/id2736957/>

<sup>6</sup> Senter for bærekraftig arealforvaltning ved Universitet i Bergen har gitt et innspill som poengterer viktigheten av å ta naturkrisen på alvor- også i Norge: <https://www.uib.no/cesam/141014/til-v%C3%A5ren-f%C3%A5r-norge-endelig-en-nasjonal-handlingsplan-b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene>

**Forslag til tiltak:** Ta en aktiv rolle i å satse på forskning på grønn økonomi, samt å få til samarbeid mellom forskning, næringsliv, forvaltning og sivilsamfunn om hvordan nye økonomiske modeller kan utvikles som bidrar til en bærekraftig utvikling.<sup>7</sup> (NINA)

---

## Frivillighet og friluftsliv



### Friluftslivets Uke ved Rundvannet i Tromsø; flotte organisasjoner, frivillige og glade barn!

Det er gledelig å se at mange viktige tema innen friluftsliv er dekket i kunnskapsgrunnlaget; strandsonen, behovet for statlig sikra friluftslivsområder og universell utforming med mer. Dette er viktige temaer som det aktivt må jobbes med på fylkesnivå for å ivareta friluftslivets rolle og muligheter.

FNF Troms savner dog en beskrivelse av frivillighet og friluftsliv på s. 73-74 i kunnskapsgrunnlaget. Organisasjonene i denne sektoren har en bred medlemsmasse og gjør et **utrettelig** arbeid for å tilrettelegge for det allmenne friluftslivet gjennom arbeid med eksempelvis turstier, hytter, gapahuker/møteplasser, skape et mangfoldig tilbud for alle aldersgrupper, videreføre kompetanse på sanking, jakt og fiske, sikre friluftslivets arealer, øke kompetansen om friluftsliv, kystkultur og natur, jobbe for en bedre folkehelse og lavterskel tilgang til naturen. Denne listen er ikke uttømmende, men det fremstår klart for FNF Troms at den frivillige innsatsen i Troms og Finnmark fra **alle** natur- og friluftslivsorganisasjonene er betydelig og bør få en nærmere beskrivelse!

Samarbeid er fremhevet som et viktig bærekraftsmål i planstrategien. FNF Troms handler om **samarbeid** og vår erfaring er at organisasjonene i vårt nettverk sammen, fra ulike perspektiver innen natur og friluftsliv bidrar til aktivitet og naturglede i regionen, og spiller hverandre gode gjennom kompetansedeling. Vi vil også fremheve hvor viktig det er at vi har et mangfoldig frivillig tilbud gjennom turlag, jakt og fiske, natur og miljøorganisasjoner, organisasjoner som driver med

---

<sup>7</sup> <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/5086/NINAs-h-248-ringsinnspill-til-Nasjonal-handlingsplan-for-FNs-b-230-rekraftsm-229-l>

nyttevekster, botanikere og fuglekunnskap- de er alle viktige for friluftsliv i sin fulle bredde- dette basert på våre erfaringer i nettverket.

## Forslag til langsiktige utviklingsmål

FNF Troms ønsker å kommentere på disse to utviklingsmålene:

- **Langsiktig utviklingsmål 1:** Vår regions muligheter skal sees og utvikles fra nord, med basis i regionens fortrinn, mangfold, vårt nærings- og arbeidsliv, innovasjon, infrastruktur og bærekraft.
- **Langsiktig utviklingsmål 2:** Troms og Finnmark skal være regionen for samarbeid, kunnskap og kompetanse. Dette skal gi grunnlag for utvikling og vekst<sup>8</sup>

Disses målene skal oppnås ved å ha et bærekraftsperspektiv, men vi kan ikke se at planstrategien som helhet behandler spørsmålet om naturtap, naturkrise og arealendringer (som er den største påvirkeren).<sup>9</sup> FNs Naturpanel legger også frem at det kreves gjennomgripende samfunnsendringer hvis vi skal klare å stoppe tap av biologisk mangfold, men planstrategien problematiserer i liten grad mengden naturinngrep de nåværende forslagene til næringsutvikling vil medføre. Dette kan altså ikke sies å være en helhetlig tilnærming slik begrunnelsen til mål 2 krever. Se også neste overskrift for utdyping av vårt syn på dette tema.

Vårt forslag til langsiktig utviklingsmål for Troms og Finnmark:

---

*Troms og Finnmark fylkeskommune skal søke å være et foregangsfylke på arealnøytralitet, styrking av naturgrunnet for tradisjonsbaserte næringer i nord og bevare naturen som en fremtidig uvurderlig verdi; regionalt, nasjonalt og globalt.*

---

## Innspill til tema Satsningsområder: Klimaomstilling

FNF Troms mener at det er svært viktig at fylket satser på klimaomstilling- både tilpasning til et endret klima (skredsikring, arealplanlegging med hensyn til flom og ekstremvær m.m) og hvordan vi skal kutte i klimagassutslipp. Når de langsiktige målene omtaler bærekraftig utvikling og komplekse miljø og klimautfordringer er det likevel en svært lite helhetlig tilnærming (jmf. langsiktig mål nummer 2) at man ikke også adresserer den alvorlige situasjonen med naturkrisen- også i Norge- dette er dokumentert både i Naturindeks 2020 og den nye Rødlista fra Artsdatabanken.

**Vi har følgende innspill på dette satsningsområdet:**

- Satsningsområdet må utvides til å også adressere **naturkrisen**.

---

<sup>8</sup> S. 11 og 12 i Regional planstrategi 2020-2024 for Troms og Finnmark

<sup>9</sup> <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2020/november-2020/naturindeks-for-norge-2020/>

- Mål om **arealnøytralitet, arealregnskap og tiltak for klima og naturkrisen som løser begge krisene i sammenheng.**
- Mål om økt **kunnskap om naturmangfoldet i Troms og Finnmark** både til lands og til havs.
- Beskrivelsen av hvordan klimaomstilling kan skje bør ha et økt fokus på hvordan den enkelte kan bidra, potensialet i bygg og anlegg (karbonlagre i trehus, energisparing med mer), **naturlige karbonlagre** og oversikt over disse, energisparing gjennom mindre lysforurensning, hva betyr naturen i nord i global sammenheng?<sup>10</sup>

«Bærekraft har tre dimensjoner, miljømessig, sosial og økonomisk og disse dimensjonene henger sammen og kan ikke vurderes hver for seg. Naturen er grunnlaget for alt liv og er, i figuren, selve fundamentet for bærekraftig utvikling. Samfunnet og den sosiale dimensjonen og de økonomiske faktorene må derfor alltid ses i forhold til naturen på en slik måte at den forblir motstandsdyktig.

Bærekraftmålene henger også sammen og utfyller hverandre, men er også motstridende. Regional planstrategi skal vise vei til hvordan vi skal innfri bærekraftmålene sett i forhold til fylkets særegenheter, styrker og svakheter. Det 17. og siste bærekraftmålet, dreier seg om samarbeid og er et gjennomgående mål som er avgjørende for å innfri bærekraftmålene.»<sup>11</sup>



Bærebjelkene i FN's bærekraftsmål - *Liv under vann, - Rent vann og gode sanitærforhold* er ivaretatt gjennom de regionale planene for Troms, - *Stoppe klimaringene* er ivaretatt gjennom *regional plan*

<sup>10</sup> <https://www.fremtidensbygg.no/ny-rapport-energieffektivisering-i-bygg-kan-frigjore-mer-energi-enn-all-norsk-vindkraft/?fbclid=IwAR1j6iM8yYfKhDQTem2KymsHCRve-c7qsAxGGpJedFgFAi5OCpmHOR6XKDQ>, [Sløsing med hus – Ytring \(nrk.no\)](#), [Gjør kommunen din mer klimabevisst - Nibio.](#)

<sup>11</sup> [https://www.tffk.no/f/p1/i42391e1f-239a-471c-8848-1febb88fd644/hoveddokumentet-632820\\_3\\_1-6.PDF](https://www.tffk.no/f/p1/i42391e1f-239a-471c-8848-1febb88fd644/hoveddokumentet-632820_3_1-6.PDF) s. 10

for klimaomstilling i Troms og Finnmark. Det derimot finnes ingen planer for å ivareta den fjerde bærebjelke – *Livet på land*.<sup>12</sup>

Vi mener også at selv om samarbeid er viktig, så er det utgangspunktet- *at vi har et intakt naturgrunnlag å samarbeide om som er det viktigste*, da må de fire biosfæremålene veie tyngst og være premissgivende som helhet for våre fremtidige løsninger. Vi er heller ikke enige i at bærekraftsmålene er motstridende- tvert imot, om man kommer frem til løsninger som virker sammen og bevarer naturgrunnlaget vil alt henge sammen. Ødelegger man grunnlaget vil ingen av de andre målene kunne nås.

## Innspill til tema Satsningsområder: Sosial ulikhet, Mobilitet, Stedsutvikling og Vekstkraftig region

FNF Troms foreslår følgende for disse satsningsområdene overordnet:

- Frivillighet, friluftsliv, lokal kunnskap om natur, dugnad og felles møteplasser i samfunnet er viktige bidrag som vi håper kan løftes ytterligere frem som en bidragsyter på alle disse punktene.
- FNF Troms støtter FNF Finnmark sitt poeng om at IPBES har anført som et av fire hovedtiltak at for å snu naturødeleggelse så må koblingen mellom et godt, meningsfullt liv og stadig økende materielt forbruk brytes. Vi mener dette bør danne et bakteppe for hva en vekstkraftig region kan være i et grønt samfunn- også jmf. innspillene om mer forskning på dette i forbindelse med handlingsplanen til bærekraftsmålene.<sup>13</sup>

FNF Troms mener videre at det er positivt at man satser på kollektivt tilbud på området «Mobilitet» og ser potensialet i sjøveien som transportåre. På området «Stedsutvikler» mener vi at det kan fokuseres mer på mulighetene for at flere kan ha jobber som i dag er «bybaserte» ved økt bruk av hjemmekontor. Videre ønsker vi et økt fokus på stedsutvikling som ikke fokuserer på materielle verdier, men opplevelseskvaliteter på det enkelte sted i tråd med rådene til FNs Naturpanel.

På området «Vekstkraftig region» ber vi om at man utdyper at det pr. i dag kreves mer forskning på fremtidens grønne samfunn og at det løftes frem hvordan vi kan bli arealnøytrale og å bevare den naturen vi har i dag.

## Planbehov

Forum for natur og friluftsliv Troms vil komme med et nytt planbehov og gi innspill for rullering av en eksisterende plan.

## Regional plan for naturmangfold- ny

Bærekraftig utvikling, naturlige karbonlagre og ivaretagelse av økosystemtjenester forutsetter kunnskap om natur og naturens tålegrenser i en tid med natur og klimakrise. FNF Troms mener det må utarbeides en regional plan for naturmangfold i Troms og Finnmark for å øke kunnskapen om hvilke

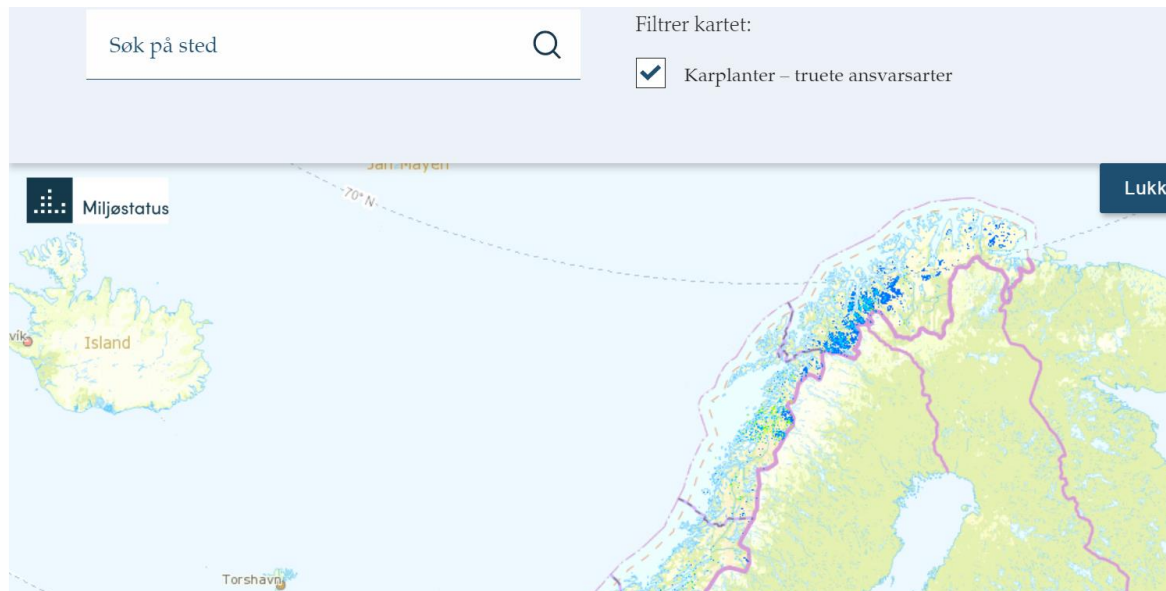
---

<sup>12</sup> [https://www.researchgate.net/figure/The-SDG-wedding-cake-Source-Stockholm-Resilience-Institute-The-European-Commission\\_fig4\\_339782904](https://www.researchgate.net/figure/The-SDG-wedding-cake-Source-Stockholm-Resilience-Institute-The-European-Commission_fig4_339782904)

<sup>13</sup> [Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services | IPBES](#)

arter og naturtyper vi har- og ikke minst kartlegge hvor kunnskapshullene er størst- dette gjelder både til havs og på land. Dette kan også åpne for mer samarbeid mellom frivillige organisasjoner med kompetanse på dette, samle inn lokal økologisk kunnskap, involvere utdanningsinstitusjonene og fylkeskommunale prosjekter som «Læring i friluft».

Vårt fylke har også et særlig ansvar for å ivareta noen av de få gjenværende, store sammenhengende naturområdene med urørt preg i Europa. Dette er også sårbare økosystemer der det er vel kjent at etterslepet på naturkartlegging innen både fugleliv, dyreliv, flora og naturtyper er betydelig. Vi vil vise til bare et av mange eksempler på viktige naturforekomster i Norge som er truet og der Troms er «hotspot»:



Kilde: [Arter \(miljodirektoratet.no\)](http://arter.miljodirektoratet.no)

## Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk Troms- rullering

Vi er positive til at «Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk i Troms 2016-2027» videreføres. Handlingsplanen til den regionale planen for Troms er utgått, så det er et behov for å revidere denne handlingsplanen. Vi merker oss at det ikke er foreslått en ny plan som tilsvarer nevnte plan for Finnmark, men støtter FNF Finnmark i at dette bør komme på plass. Vi tar ikke stilling til om det bør være en felles plan, men oppfordrer til et oppdatert kunnskapsgrunnlag der mangfoldet av friluftslivkultur blir beskrevet.

FNF Troms mener at den nåværende planen for friluftsliv, vilt og innlandsfisk har hatt følgende positive virkninger:

- 1) Bidratt til å styrke det svært gode samarbeidet mellom FNF og organisasjonene, friluftsrådene og fylkeskommunen. Dette har vært udelt positivt for våre organisasjoners arbeid og virke.
- 2) Vi er svært fornøyde med at planen inkluderer vilt og innlandsfisk da det styrker arbeidet med kap. 5 i Handlingsplanen for friluftsliv: Natur som kilde til helse og livskvalitet- *Høsting*



av naturressurser i friluftsliv. Dette gjelder også implisitt fokus på høsting av bær og andre vekster.<sup>14</sup>

## Kommentarer til medvirkning

Forum for natur og friluftsliv Troms har ikke opplevd at medvirkningen for denne planen har vært best mulig. Vi fikk ikke varsel om oppstart, i likhet med de fleste frivillige organisasjoner vi har vært i kontakt med, selv om vi sto på lista over mottakere<sup>15</sup>. Dette førte til en forsinkelse i vårt system for saksbehandling som vi ikke klarte å ta igjen. For ordens skyld fikk vi deltatt på de digitale møtene. Til sammenligning brukte Viken Fylkeskommune et helt år bare på kunnskapsgrunnlaget og hadde en mer grundig prosess også opp mot frivilligheten. FNF Troms er ikke kjent med at frivilligheten innen natur og friluftsliv har vært invitert med i referansegruppe eller lignende. Vi håper at videre planprosesser kan forbedres på dette punkt, og FNF Troms deltar med glede i referansegrupper og andre prosesser.

FNF Troms ønsker Troms og Finnmark fylkeskommune lykke til med videre planprosess.

Vennlig hilsen

**Forum for natur og friluftsliv Troms**

---

Christine Myrseth  
Koordinator  
FNF Troms

---

<sup>14</sup> [Handlingsplan for friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet \(regjeringen.no\)](#)

<sup>15</sup> Vi har hatt en dialog med fylkeskommunen om hva årsaken til at vi ikke varselet kunne være, men har ikke funnet ut av det. Det er antatt en teknisk feil utfra det vi er kjent med.